

Ora Ĵurnalo

ĴURNALO, KIU NE APERAS ĈIUTAGE, SED LEGEBLAS ĈIUTAGE

Numero 72, Aprilo 2024

Pratempa ŝtono en Lundby sur Hisingen en Gotenburgo.

Magazino por kulturo kaj plezuro

Bonvolu viziti nian retpaĝon:

www.esperanto-gbg.org

Enhavo

Enhavo.....	2	Dansa bort rädslan.....	16
Pri Ora Ĵurnalo.....	2	Solnedgång – Sunsubiro, <i>Renate Säfström</i> ..	17
Espeporko meditas.....	3	Finna arkitekto Alvar Aalto, <i>Raita Pyhälä</i>	18
Invito al kafeja renkontiĝo kaj promeno en Helsingborg 9 majo	3	Ĉiela enigmo: Angulo de la diametro de luno kaj suno, <i>Carl-Olof Selenius</i>	20
Malnova Lundby – Gamla Lundby.....	4	Ĉiela enigmo: Birdo kaj ombro, <i>Carl-Olof Selenius</i>	20
Printempo ĉe Lundby gamla kyrka – Vårtid vid Lundby gamla kyrka.....	5	El la esperanta versio de KOSMOS.....	21
La preĝeja vilaĝo de Malnova Lundby – Lundby gamla kyrkby	7	Printempaj revoj, <i>Tatyana Auderskaya</i>	23
La Nova preĝejo de Lundby – Lundby nya kyrka	7	El Dulingva bulteno de la Albana Esperanto-Instituto.....	24
De nordo al sudo – Från norr till söder.....	9	Har du gamla tidningsurklipp.....	24
Malnovaj tempoj en Stora Lundby.....	11	Kantistinoj, kiuj kantas esperante.....	25
Pasko-ovoj el Ĉeĥio, <i>Josef Kříž</i>	12	Kantoj de Cristina Casella	25
Je Pasko, <i>Adrienne Földi-Pásztor</i>	13	La vivo rozas.....	26
Iom pri Ortodoksa Pasko, <i>Tatyana Auderskaya</i>	13	La vojo, kanto farita de L.L. Zamenhof	26
Prelego pri cerba malsano – epilepsio, <i>Bertil Rydenhag</i>	14	Aprilaj ŝercoj	27
Kaj poste la jarkunveno de SEF per Zoom....	15	Oni enŝovas roztigon en terpomon – Man sticker in en rosstjälk i en potatis.....	28
Leginte la gazeton Göteborgs-Posten 6 marto 2024	14	El la fejsbuko de Jan Hellström – Från Jan Hellströms facebook.....	29

Pri Ora Ĵurnalo

Ora Ĵurnalo estas eldonata de Esperanto-Societo de Gotenburgo por subteni la esperantobibliotekon en Stannum, Östadsvägen 68.

Redaktantoj: Siv Burell, 070-721 34 79, siv.burell@gmail.com kaj Ingegerd Granat, 073-502 53 32, ingegerd.granat@gmail.com.
Fina paĝaranĝo: Andreas Nordström, arendsian@hotmail.com.

Limdato por manuskriptoj estas la 1:a en ĉiu monato. Ni deziras kontribuaĵojn pri kulturo, naturo, lingvo, vivstilo, sano, manĝaĵo kaj rakontoj en diversaj temoj.

La menhiro en Sannegård kiu ŝajne trastranĉas la domegon, vidu p. 4

Espeporko meditas

- ◊ Estas tulipo-tempo. Jen bildo pri tulipoj en "Alvar-Aalto-vazo". **Raita Pyhälä** skribas pri li, fama finna arkitekto kaj desegnisto. – Ŝi ankaŭ volas atentigi ke ŝia artikolo en la marta numero de Ora Ĵurnalo estas el la gazeto Helsingin Sanomat, "Uutiset" estas nur rubriko.
- ◊ Hazarde kaj Ingegerd kaj mi skribis pri "Lundby". Stora Lundby (Granda Lundby) estas la eklezia nomo de la vilaĝo Gråbo. Lundby estas urboparto de Gotenburgo sur la insulego Hisingen kaj ĝi nun estas multe pri granda ol Stora Lundby.
- ◊ Pri la esperanta versio de la dana aktuala revuo Kosmos respondecas **Ole Terkelsen**. Temas pri la mondrigardo de Martinus, verkisto de La Libro de la Vivo. En la aktuala numero Martinus priskribas la taskon de Zamenhof.
- ◊ Kontribuoj el Albanio, Ĉeĥio, Danio, Finnlando, Hungario kaj Ukrainio troviĝas en ĉi tiu numero. Bone, ĉar Ora Ĵurnalo havas ambicion montri la plurecon de Esperantujo.
- ◊ "Surteriĝis helikoptero en via ĝardeno!" Ne, nuntempo oni ne multe atentigas la unuan de aprilo, kiam estas permesite ŝerce trompi unu la alian. Ĉu por tro multaj "fake news", falsaj novaĵoj, oni perdis la intereson?
- ◊ **Carl-Olof Serenius** prezentas novajn enigmojn – kun solvoj.
- ◊ Multe da esperantaj kantoj troviĝas en Youtube. Pri tio **Vanda Haughton** atentigas nin. Bone ke ankaŭ troviĝas subtekstoj. **Cristina Casella** el Italio estas interesa kantistino kaj kreinto de pluraj muziktekstoj en Esperanto.
- ◊ Pasko estas celebrataj je diversaj tempoj, sufiĉe frue ĉijare en Svedio. – En Ukrainio ĉijare la ortodoksa pasko komenciĝis la 5an de aprilo.
- ◊ La 9:an de majo, ni ekskursu al Helsingborg por urba rondiro, ĉu ne? Vi estas invititaj.
- ◊ Ĝis majo! /Siv

El La Folio de
Klubo Esperantista
de Malmö

La Folio

Invito al kafeja renkontiĝo kaj promeno en Helsingborg 9 majo

Mi invitas vin veni al Helsingborg la 9.5 (Kristi Himmelsfärds dag). Ni renkontiĝos en la placo antaŭ Helsingborg C (Knutpunkten) je la 11-a horo. Ni vizitos unue la novan urboparton Oceanhamnen, kie ni ankaŭ

povos kafumi. Poste ni povos iri al Norra Hamnen preter la konferencejo SeaU kaj la kulturdomo Dunkers. Se vi havas demandojn aŭ malfruas al la renkontiĝejo, telefonu al mi 073 617 01 23, Ann-Louise. Bonvenon!

Malnova Lundby – Gamla Lundby

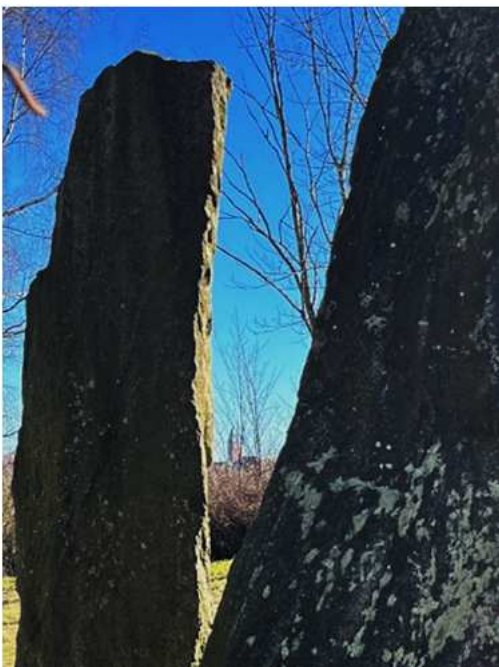
La monumento en Sannegård – Sannegårdsmonumentet, Ingegerd Granat

La monumento en Sannegård ĉe Bautastensgatan kun kvar menhiroj estas la restaĵoj de ferepoka tombejo. Ĝi antaŭe etendiĝis pli suden, sed tiu parto malaperis lige kun gruzfosaĵo. Tri el la ŝtonoj estis movitaj, dum la kvara staras en sia origina loko.

Elfosadoj estis faritaj sur partoj de la malaperinta tombejo. La tomboj estis 2000 jarojn aĝaj kaj konsistis el ŝtoncirkloj. En la mezo de ĉiu ŝtoncirklo estis tombovolbo kun urno, kiu enhavis la bruligitajn ostojn de la mortinto.

Elfosadoj ankaŭ estis faritaj kie la ŝtonoj nun staras. Neniuj tomboj estis trovitaj ĉi tie, tamen, spuroj de loĝejo kun potpecetoj, fera tranĉilo kaj teksaĵpezo. La ŝtonoj eble estis starigitaj dum la Malfrua ferepoko. Ekzistas ankaŭ 4 000-jaraĝa ŝtonepoka loĝejo sur la gruzaltaĵo.

La Gotenburgo urba muzeo skribas tion sur tabulo ĉe la loko.

Ĉu vi vidas la preĝejon de Masthugget inter la ŝtonoj? – Ser du Masthuggskyrkan mellan stenarna?

Sannegårdsmonumentet vid Bautastensgatan med fyra resta stenar är rester av ett järnåldersgravfält. Det har tidigare sträckt sig längre åt söder, men den delen har försvunnit i samband med grustäkt. Tre av stenarna har flyttats, medan den fjärde står på ursprunglig plats.

Utgrävningar har gjorts på delar av det försvunna gravfältet. Gravarna var 2000 år gamla och bestod av stenkretsar. Mitt i varje stenkrets fanns en gravgömma med en urna, som innehöll de brända benen från den döde.

Där stenarna nu står har man också gjort utgrävningar. Inga gravar har påträffats här, däremot spår av en boplats med krukskärvor, en kniv av järn samt en vävtyngd. Stenarna kan ha rests under yngre järnålder. På grusåsen har också funnits en 4000 år gammal stenåldersboplats.

Detta skriver Göteborgs stadsmuseum på en tavla vid platsen.

Printempo ĉe Lundby gamla kyrka

Vårtid vid Lundby gamla kyrka

De Ingegerd Granat

La malnova preĝeja vilaĝo en Lundby, en Hisingen, havas tre malnovan historion.

Eĉ ek de prahistoria tempo. Ni scias tion ĉar ekzistis malnova ligna preĝejo sur la loko en la 11-a jarcento.

La preĝejo, kiun ni hodiaŭ vidas, estas unu el la plej malnovaj preĝejoj en Gotenburgo kaj estis konstruita en la 14-a jarcento.

Lundby malnova preĝejo, la nomo venas de la vortoj "Sankta bosko" kaj, kiel dirite, la loko estas sankta almenaŭ ekde la tagoj de la ligna preĝejo kaj eble eĉ antaŭ tio. La preĝejo ankaŭ estas la nura origina gotika preĝejo de Gotenburgo. Ĝi havis ŝtonvolbojn kaj murapogilojn sub la tegmento, alie estis ankaŭ la gotika stilo kiu karakterizis la preĝejon. Hodiaŭ estas multo, kio estas aparta en "Lundby gamla kyrka".

Se vi aŭdas la sonorilon sonori, ĝi diras laŭ la gravuraĵo:

När folket hörer mig ringa
skola dhe straxt thill körkan springa
Guds rena ordh ther att höra
och Therefter sitt lefwerne föra.

kio signifas:

Kiam la homoj aŭdas min voki
ili tuj al la preĝejo kuru
por la klarajn vortojn de Dio aŭdi
kaj ilin en sia vivado realigi.

Do, ene de la preĝejo estas multe por vidi. La baptujo de la 13-a jarcento estas tre speciala. Vi ankaŭ vidas multajn pentraĵojn, kiuj portas la koloron kaj formon de la tempo, la balkono kaj predikejo ankaŭ estas riĉe pentritaj.

Nomoj kiel Stålhandske kaj Eketrä sonas konataj al ni modernaj homoj kiel stratnomoj, sed la homoj malantaŭ la nomoj vivis kaj laboris en ĉi tiu areo.

Den gamla kyrkbyn i Lundby, på Hisingen, har en mycket gammal historia.

Till och med från förhistorisk tid. Detta vet vi för att det har stått en gammal träkyrka på platsen på 1000-talet.

Kyrkan som vi ser idag är en av Göteborgs äldsta kyrkor och den uppfördes på 1300-talet.

Lundby gamla kyrka, namnet kommer ur orden "Helig lund" och, som sagt, platsen har varit helig åtminstone sedan träkyrkans dagar och kanske även innan den. Kyrkan är dessutom Göteborgs enda ursprungliga gotiska kyrka. Den hade stenvall och i taket strävpelare, i övrigt var det också gotikens formspråk som präglade kyrkan. Det finns idag mycket som är speciellt i Lundby gamla kyrka.

Om du hör klockan ringa, så säger den enligt inristningen:

Ni ankaŭ ne devas forgesi, ke estis penigaj tempoj en Lundby. En 1658, Lundby kaj Tuve estis la nuraj svedaj vilaĝoj sur la insulo Hisingen. Ĉio ĉirkaŭe apartenis al Norvegio.

En 1678, paroĥo de Lundby estis forte trafita. Estis la danoj kiuj ruinigadis. La pastrejo estis forbruligita, ankaŭ la episkopa bieno estis forbruligita, la loĝantaro suferis. En 1719, la dano Tordenskiöld atakis "Nya Älvsborg". Lundby devis denove senti la koleron kaj malicon de la danoj. Grandaj perdoj estis faritaj. Estas tre strange, ke la paca loko, kiu ĝi estas hodiaŭ, portas tiom da militoj kaj bataloj en la historio.

Se ni iras pli longe en la tempo, meze de la 18-a jarcento, la loĝantoj estis 500 homoj kaj el tiuj pluraj estis nobeluloj.

De 1940, gravaj ŝanĝoj estis faritaj ĉirkaŭ la vilaĝo kaj la preĝejo. Kun tio, "Lundby kyrkby" perdis sian liberan pozicion.

Se vi promenas tien hodiaŭ, vi povas senti la diversajn okazaĵojn en la fajfado de la vento kaj lasi ĝiajn okazaĵojn esti memoritaj en ĉi tiu loko.

Kaj la preĝeja vilaĝo kaj la malnova preĝejo bonege meritas viziton.

När folket hörer mig ringa
skola dhe straxt thill körkan springa
Guds rena ordh ther att höra
och Therefter sitt lefwerne föra.

Väl inne i kyrkan finns mycket att se. Dopfunten sedan 1200-talet är alldeles speciell. Man ser också många målningar som bär tidens färg och form, läktare och predikstol är också rikt bemålade.

Namn som Stålhandske och Eketrä klingar bekant för oss nutidsmänniskor i gatunamn men människorna bakom namnen har levt och verkat i detta område.

Vi får inte heller glömma att det varit svåra tider i Lundby. 1658 var Lundby och Tuve de enda svenska byarna. Allt runtomkring var Norge.

År 1678 drabbades Lundby socken hårt. Det var danskarna som härjade. Prästgården brändes ner, också biskopsgården brändes ner, befolkningen led. År 1719 anföll dansken Tordenskiöld Nya Älvsborg. Lundby fick känna på danskarnas vrede och illvilja på nytt. Stora förluster gjordes. Det är mycket märkligt att den fridfulla plats som det är idag bär på så mycket krig och strider i historien.

Om vi går längre fram i tiden, i mitten av 1700-talet, var invånarna 500 människor och av dessa var flera adliga.

Från och med 1940 har stora förändringar gjorts runtomkring byn och kyrkan. I och med detta förlorade Lundby kyrkby sitt fria läge.

Om man promenerar där idag kan man ana de olika skeendena i vindens sus och låta dess händelser bli ihågkomna på denna plats.

Både kyrkbyn och den gamla kyrkan är väl värda ett besök.

*Våren kommer.
La printempo venos.*

La preĝeja vilaĝo de Malnova Lundby

Gamla Lundby kyrkby

de Ingegerd Granat

La preĝeja vilaĝo de Gamla Lundby entenis deksep bienetojn en la 16-a jarcento kaj estis unu el la svedaj paroĥoj en Hisingen.

Kiam la situacio iĝis maltrankvila en la 17-a jarcento kiam la danoj rab-invadis la regionon, la paroĥo estis fajrodetruita. Do, ĝi jam estis forbruligita de la Hanso komence de la 1280-aj jaroj.

Kiam Lundby kaj Tuve iĝis svedaj vilaĝoj, estas dirite ke Birger Jarl de Svedio kaj Reĝo Håkon de Norvegio renkontis ĉe Lindholmen kaj kiel danko por helpi kun intertraktadoj pri paco kun la danoj, Svedio ricevis tiujn vilaĝojn kiel donacon.

Ĉiukaze, ni scias, ke la vilaĝoj estas svedaj ekde 1260 kaj kio okazis post tio estas skribita en la teksaĵo de legendoj kaj buŝa tradicio.

Gamla Lundby kyrkby omfattades av sjuutton hemman på 1500-talet och var en av de svenska socknarna på Hisingen.

När läget blev oroligt på 1600-talet då danskarna härjade i trakterna brändes socknen ner. Ja, den hade redan bränts ner av Hansan i början av 1280-talet.

När Lundby och Tuve blev svenska byar sägs det att Birger Jarl från Sverige och kung

Håkon från Norge möttes på Lindholmen och som tack för hjälp med fredsförhandlingar med dansken fick Sverige dessa byar till skänks.

I alla fall vet vi att byarna varit svenska sedan 1260 och hur det sedan gick till är skrivet i sägnernas och den muntliga traditionens väv.

La Nova preĝejo de Lundby – Lundby nya kyrka

pruvo, ke malbono povas fariĝi bono... – ett bevis på att ont kan vändas till gott...

de Ingegerd Granat

En la nokto la 7an de februaro, 1993, du konfuzitaj junaj viroj fajrodetrus la Novan preĝejon de Lundby. Ili estis kaptitaj kaj juĝitaj pro la krimfajro kelkajn jarojn poste.

Natten till den 7:e februari 1993 brände två sinnesförvirrade unga män ner Lundby nya kyrka. De infångades och dömdes för mordbranden några år senare.

En la fajro, ĉiuj partoj de ligno estis tute detruitaj kaj kio restis estis malkonstruita en 1994. La forbruligita preĝejo estis konsekrita en 17/10 1856 fare de la dekano Anton Rosell.

La forbruligita preĝejo estis asekurita kaj estis decidite rekonstrui ĝin.

Hodiaŭ, la "nova" Nova preĝejo de Lundby estas la loko por multaj bonaj renkontiĝoj inter homoj. Oni do povas ĝoji, ke ne ĉiuj malbonaj kaj frenezaj agoj sukcesas sed estas turnitaj al daŭra kaj eĉ pli granda agado en la servo de la bono.

En 13/10 1996, la rekonstruita preĝejo estis kompletigita.

Vid branden totalförstördes alla delar av trä och det som stod kvar revs 1994. Den nedbrunna kyrkan var en kyrka som hade invigts den 17/10 1856 av domprosten Anton Rosell.

Den nedbrunna kyrkan var försäkrad och man beslutade sig för att bygga upp den igen.

Idag är "den nya" Lundby nya kyrka platsen för många goda möten människor emellan. Man kan därmed glädja sig åt att alla onda och förvidna gärningar inte lyckas utan vänds till fortsatt och än större verksamhet i det godas tjänst.

Den 13/10 1996 stod den uppbyggda kyrkan färdig.

De nordo al sudo – Från norr till söder

... kaj tiam **Gunnel Kindahl** alvenis al Hisingen en Gotenburgo.

Legu ŝian ĉarman rakonton!

Ingegerd Granat

... och då har **Gunnel Kindahl** hamnat på Hisingen i Göteborg.

Läs hennes charmiga berättelse!

Ingegerd Granat

Mia nomo estas Gunnel Kunigunda Kindahl. Mi ricevis la mezan nomon Kunigunda de mia avino, kiu mortis la saman jaron kiam mi naskiĝis, 1947. Mi elkreskis en la fabrikkomunumo en Ådalen kun mia patrino, patro, avo kaj mia 12-jara pli maljuna frato. De ĉi tiuj personoj mi ricevis mian "princinkronon" frue, t.e. multe da atento.

Mi estis la unua en mia familio kiu trapasi la abiturientan ekzamenon, iris al Umeå kaj trejniĝis kiel mezlerneja instruisto en la sveda kaj la angla, renkontis la ĝustan viron el Härnösand kaj ricevis laboron tie en la mezlernejo kaj fine tri infanojn. Du el tiuj translokiĝis al Gotenburgo kaj tiel mia edzo kaj mi iris al Gotenburgo almenaŭ unufoje jare por vidi ilin.

Kiam mia edzo mortis je Kristnasko 2015 kaj ĉar ni ricevis nian unuan nepon la antaŭan jaron, mi tuj ekpensis eltiri miajn norrländajn radikojn kaj translokiĝi al Gotenburgo. Mia filino, kiu do estis sufiĉe nova patrino, tuj komencis serĉi loĝejon por mi proksime de kie ŝi loĝas. Do mi alvenis al Hisingen la 23an de januaro 2017.

Ke Hisingen estis insulo, granda insulo, tion mi sciis, sed ne multe pli. Mi memoras ke mi estis feliĉa, ke la horizonto estas kovrita de

Jag heter Gunnel Kunigunda Kindahl. Mellannamnet Kunigunda fick jag efter min mormor, som dog samma år som jag föddes, 1947. Jag växte upp i ett fabrikkomunum i Ådalen med mamma, pappa, morfar och min 12 år äldre bror. Av dessa män fick jag tidigt min "prinsesskrona" d v s mycket uppmärksamhet.

Jag blev den första i släkten som tog studenten, for till Umeå och utbildade mig till gymnasielärare i svenska och engelska, träffade rätt man från Härnösand och fick jobb där på gymnasiet och så småningom tre barn. Två av dessa flyttade till Göteborg och på så sätt for min man och jag åtminstone en gång om året till Göteborg för att träffa dem.

När min man dog julen 2015 och eftersom vi fått vårt första barnbarn året innan, började jag genast fundera på att dra upp mina norrländska rötter och flytta till Göteborg. Min dotter, som alltså var rätt så nybliven mamma satte genast igång att söka lägenhet åt mig i närheten av där hon bodde. Så hamnade jag på Hisingen den 23 januari 2017.

Att Hisingen var en ö, en stor ö, det visste jag, men inte mycket mer. Jag minns att jag glädde mig åt att horisonten kantades av skogsklädda berg och att jag hade Ramberget i

arbarkovritaj montoj kaj ke mi havas Ramberget ĉe mia dorso. Tiun unuan printempon, ĉiutage mi ekskursis al la supro kaj rigardis super la urbon, sufiĉe mirigita, ke tio estas mia nova urbo. Mi ja elkreskis ĉe la rivero Ångermanälven, do la rivero estis sekureco jam de antaŭe, ankaŭ boatoj.

Printempe mi malkovris multajn novajn foliarbojn, mi vidis ankaŭ pinojn sed apenaŭ piceojn, kvankam poste mi vidis multajn piceojn en la arbaro en Hisingen. Mi memoras la sperton eniri kolonan halon en la fagarbaro. Mi estis tute obsedita de la pura tegmento de folioj alte supre kaj la oceano de blankaj anemonoj, kiuj kreskis ĉie. La fakto ke flavaj narcisoj kreskis libere malsupre ĉe Vågmästarplatsen ankaŭ estis sensacio.

La unuan someron okazis multaj veturoj per biciklo. Mia filo montris al mi la preĝejon de Tuve kaj Hökälla. Imagu, ke estis klara kamparo nur kelkajn kilometrojn for! Mi mem ofte biciklis al "Slätta damm" kaj promenis tie. Kaj al la rivero kie mi transiris kun la riveraj boatoj tien kaj reen inter la kajoj.

Mi plej ŝatas la forlasitan kajon de Färjenäs kun restaĵoj de malnova ŝarĝokajo. Mi ŝatas sidi tie kun termosoj kaj sandviĉoj kaj rigardi la boatojn kaj la potencan pontarkon. Ĉu estos malhelaj memoroj de la kajo en Nensjö?

Mi provis sekvi la rivereton Kvilleån (Kvillebäcken), sed tio ne eblas. Imagu, ke ĝi iam estis limo inter Svedio kaj Norvegio! La frapoj de la flugiloj de la historio aŭdeblas ĉi tie en Hisingen.

La naturo estas grava por mi, sed eĉ pli gravas la homoj. Mi pensas, ke la homoj ĉi tie estas tiel afablaj kaj facile kontakteblaj. Eble estas ke mi, kiel laborista infano, atendas senafektajn homojn? Ne estas snoboj ĉi tie. Ili parolas volonte kaj senĝene kiam mi demandas ion.

Mia preĝejo en Brämaregården, estas mia dua hejmo. Pensu, kiel bone oni akceptis min tie. Mi estis parto de grupo, kie ni havis lingvan kafejon kaj kie venis homoj, kiuj volis ekzerci paroli la svedan. Estas multaj ŝancoj societumi

ryggen. Den första våren vandrade jag varje dag upp till toppen och tittade ut över stan, ganska förvånad att detta var min nya stad. Jag var ju uppvuxen vid Ångermanälven, så älven var en gammal trygghet, båtar också.

Under våren upptäckte jag många nya lövträd, jag såg ju tallar också men knappast några granar, även om jag senare sett många granar i Hisingeskogen. Jag minns ju upplevelsen att komma in i en pelarsal i bokskogen. Jag var helt besatt av det skira lövtaket högt uppe och havet av vitsippor, som växte överallt. Att det växte påskliljor fritt nere vid Vågmästarplatsen var också en sensation.

Första sommaren blev det många cykelturer. Min son visade mig Tuve kyrka och Hökälla. Tänk att det var rena landet bara några kilometer bort! Själv cyklade jag ofta till Slätta damm och promenade runt där. Och till älven där jag for över med älvbåtarna fram och åter mellan bryggorna.

Jag tycker fortfarande bäst om Färjenäs, den övergivna kajen med rester av en gammal brygga. Där sitter jag gärna med en termos och en macka och tittar på båtarna och det mäktiga brovalvet. Är det månne dunkla minnen från kajen i Nensjö?

Jag har försökt följa Kvilleån (Kvillebäcken), men det går inte. Tänk att den var en gräns mellan Sverige och Norge en gång! Historiens vingslag hörs här på Hisingen.

Naturen är viktig för mig, men ännu mer betydelsefulla är människorna. Jag tycker det är så vänliga och öppna människor här. - Kanske är det att jag som arbetarbarn förväntar mig okonstlade människor? Här är det inga snobbar. De pratar gärna och otvunget när jag frågar mig fram.

Min kyrka, Brämaregårdens kyrka, är mitt andra hem. Tänk så väl jag har blivit emottagen där. Jag var bl a med i en grupp, där vi hade språkkafe och dit det kom människor som ville öva sig på att prata svenska. Det finns många tillfällen att umgås i kyrkan, ja i alla fem kyrkorna i Lundby och både ta en fika och få sinnesro.

en la preĝejo, jes en ĉiuj kvin preĝejoj en Lundby, kaj havi kaj kafon kaj ricevi trankvilon.

La lastan jaron mi ne biciklis, sed estas busoj ĉie kaj ĉiam, kaj same pri la tramoj. Do kompreneble mi estis ĉirkaŭe sur Hisingen, ĝis la maro, sed mi havas multon por malkovri sur ĉi tiu bela insulo.

Det sista året har jag inte cyklat, men det går ju bussar överallt och hela tiden och likadant är det med spårvagnarna. Så visst har jag varit runt på Hisingen, ända till havet, men jag har mycket att upptäcka på denna härliga ö.

Gunnel Kindahl

Malnovaj tempoj en Stora Lundby

de Siv

Stora Lundby (Granda Lundby) estas la nomo de la paroĥo. Gråbo estas la nomo de komunumparto de Lerum.

Eĉ en malgranda parto de komunumo, kiel Gråbo (= Stora Lundby), kultura evento povus logi sufiĉe grandan publikon, se nur troviĝus iu, kiu realigas ĝin. Ne devas esti granda scenejo. La kafejo de la preĝejo Equminiakyrkan sufiĉas. Irene Johansson, la prezidanto de la Hejmregiona asocio estas grava persono en Gråbo.

Inter la scenoj de lokaj gråboanoj ŝi laŭtleĝis el libro de Helmer Olsson pri malnovaj mensogaĵoj. Inter la aŭskultantoj troviĝas aktoroj vestitaj per vestoj tipaj por la regiono antaŭ 100 jaroj.

Jen Magnus, esperantisto, kiu por povi aktori, devis lerni paroli la malnovan dialekton de Gråbo. Sur la dekstra bildo: Magnus konsilas junulon, kiu hezitas edziĝi: Vi estas sufiĉe plenkreska, kaj Maja estas bona knabino.

Multaj historioj troviĝas pri la bieno Ljungslätt, kies loĝantoj fariĝis sufiĉe riĉaj – laŭdire pro magio. Tamen estas kerno de vereco. La bienulo trovis trezoron en sia kampo – 70 arĝentajn monerojn el Nederlando, Germanio, Aŭstrio kaj Norvegio

Eble estis soldato el la multaj militoj, kiu iam kaŝis la monon. La plej malnova monero devenas de 1591 kaj la plej nova de 1634.

Parto de la trezoro nun troviĝas en la Kungliga Myntkabinettet (la Reĝa monerkabineto) en Stokholmo.

Maldekstre staras la " sorĉisto" Ljungslätten. Li portas sian puloveron, kiun ŝtelisto ĵus klopodis ŝteli. Tamen la ŝtelisto ne povis movi sin, ĝis Ljungslätten liberigos lin.

Ljungslätten fabrikis vand-horloĝojn kun nur unu montrilo. Tre fidindaj horloĝoj, laŭdire!

Se iu volis kapreolaĵon, li mendis de Ljungslätten. Tiam Ljungslätten metis stangeton en la sterkamason. De tempo al tempo li palpis la stangeton, kaj kiam ĝi estis sufiĉe varma, la kapreolo proksimiĝis kaj Ljungslätten prenis sian pafilon kaj mortpafis la beston.

Pasko-ovoj el Ĉeĥio

Tiajn ornamitajn Pasko-ovojn oni preparas en nia lando, en Ĉeĥio.

Amike **Josef Kříž**

Irene, kiu antaŭ sia pensiĝo laboris kiel muzikinstruistino, kompreneble ne perdas okazon oferti muzikon. Jen la nikso, kiu logas junulojn veni al li per sia violonmuziko – por fine droni en la rivero.

Ĉu vi, legantoj, havas ion similan en via vilaĝo, regiono? Se jes – bv sendi artikolon al Ora Ĵurnalo!

/Siv

Benitan Paskofeston !

Je Pasko

de **Adrienne Földi-Pásztor**, Hungario

tradukita de *Adri Pásztor*

Ekvoĉis la admono:
Ariĝu nia laboro!
Vi, leporpopolo glora,
Eklaboru! Estu fervora!

Forton donas Dio!
Ne estos halto ĝis Pasko:
ovpentroj, poemfaro!
Nur post tiuj venos paco!

Dum bela, paskmatene
De la arbaro kaŝite
Vojiris Leporpatro
Pli nerve, ol Vintra avo!

Kiu, aŭ kio frapas?
Ej, hezite kiu staras?
Ĉu iu nigra korvo?
Aŭ ĉu frapas similulo?

Alvenis Leporpatro!
Ĝin forsendis Leporpanjo!
Paketportoj la celo:
Por infan' kaj pliaĝulo!

Ĉu donac' de leporo?
Leporo el ĉokolado!
Estas eĉ, ovoj buntaj,
kaj "aspergpoemoj" rimaj!

Ĝoju fraŭletoj, fraŭloj
por sukcesoj ĉe fraŭlinoj!
Pro kolonja aspergo
donacoj: kiso kaj floreto!

Estu ĝojo kaj Pasko!
Ja kreskas flor', herbo, arbo!
Mond'estiĝos amuza!
Vian koron igu gaja!

Iom pri Ortodoksa Pasko

de **Tatyana Auderskaya**, Ukraino

La ortodoksa Pasko okazos ĉi-jare la 5-an de majo. La daton oni kalkulas jene: ekde la printempa ekvinokso oni indikas la unuan plenlunon, kaj en la unua dimanĉo post tiu plenluno oni festas la Paskon. La datoj de la ortodoksa kaj katolika Paskoj diversas, ĉar ortodoksoj kalkulas ekde la dato de 21-a de marto laŭ Julia kalendaro, kio respondas al la

3-a de aprilo laŭ la Gregoria. Niaj religiaj kalendaroj estas diversaj.

Antaŭ Pasko ni observas 50-tagan Karesmon, aŭ Grandan Faston. Tiam ne indas manĝi viandaĵojn, laktaĵojn kaj ovaĵojn. La lasta semajno de la ortodoksa Karesmo nomiĝas Pasiona Semajno. Je mia miro, en Esperanta Vikipedio mi trovis nenion pri ortodoksaj Paskaj kutimoj. Ŝajnas, ke

Okcidenta Eŭropo vere estas rasisma – sed ne al Afriko, sed al siaj orientaj kuneŭropanoj, kiujn oni simple ne rimarkas kaj ne atentis. *

Antaŭ Pasko ni ordigas kaj purigas la hejmon, lavas fenestrojn kaj tolaĵojn; en vilaĝoj freŝe kalkumas la domojn ekstere kaj interne. Preparas por la festa manĝo viandaĵojn, farbas malmole kuiritajn ovojn, bakas specialan Paskan kukon. Antaŭvespere de la festo oni vizitas preĝejon por partopreni Tutnoktan diservon, dum kiu pastroj ankaŭ benas la alportitajn de la kredantoj festajn manĝaĵojn kaj vinon.

Tage dimanĉe oni vizitas gratule parencojn, amikojn, suferantojn, alportas al ili paskajn kukojn kaj ovojn. Manĝas kune la la festan tagmanĝon. Dum la unua semajno de la Pasko oni salutas unu la alian ne per:

”Saluton!”, ”Bonan tagon!” ktp, sed dirante: ”Kristo resurektis!”. La respondo estas ”Vere resurektis!”, kaj homoj interkisiĝas, unu- aŭ trifoje. Multaj homoj faras tion eĉ nun.

*) Vikipedio estas reta enciklopedio konstruata de libervolaj fortoj, ĉiu ajn povas kontribui per artikoloj al ĝi. La kaŭzo de manko de artikoloj pri ortodoksaj tradicioj povas esti malgranda intereso en orienteŭropaj landoj kontribui al Vikipedio. *Noto de la redakcio.*

Prelego pri cerba malsano – epilepsio

Bertil Rydenhag, kiu kunlaboris kun Ora Ĵurnalo en la marta numero, revenis al lernejo Redbergsskolan por plia Informo pri epilepsio. Partoprenis 13 personoj – el kiuj 7 virinoj – statistiko postulata de la studorganizo Studieförbundet Vuxenskolan, kun kiu ni kunlaboras.

Bertil donis svedan version de sia prelego al tiuj, kiuj bezonis tradukon.

Jen iomete el la interesa prelego:

- 50 000 plenkreskuloj kaj 10 000 infanoj en Svedio havas epilepsion.
- Epilepsiaj atakoj povas esti ekigitaj de akra streso sur la cerbo, ekz. apopleksio, meningito, kapvundo k.t.p.
- Traktado: Hodiaŭ estas pli ol 20 malsamaj medikamentoj registritaj en Svedio kontraŭ epilepsio.
- La epilepsi-paciento povas resaniĝi kaj la traktado foje povas esti ĉesigita.

- Epilepsia kirurgio estas bona traktado por kelkaj kun severa epilepsion.
- Antaŭ operacio okazas ampleksa esplorado de granda teamo de specialistoj el pluraj fakoj.
- Eĉ hodiaŭ estas multe da timo kaj nescio kaj multaj homoj tenas epilepsion sekrete.
- Pli ol 50 milionoj da homoj en la mondo havas epilepsion, kaj el tiuj, 30 milionoj ricevas neniun kuracadon.

Venis demandoj de la publiko ekz. pri epilepsiaj hundoj, pri la ebleco de infano liberiĝi de epilepsio, pri la memaj spertoj pri konatuloj, kiuj havis epilepsiajn atakojn.

Do, bonas ke Bertil havas internaciajn kontaktojn kaj povas kontribui per sia kono al pli liberaj vivoj por multaj kun epilepsio en la mondo. / Siv

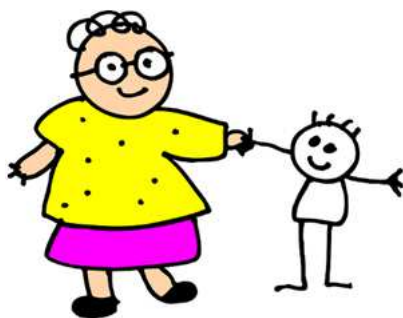
Kaj poste la jarkunveno de SEF per Zoom

La plejmulto de la partoprenantoj ĉe la prelego de Bertil Rydenhag (vidu supre) restis por ĉeesti la t.n. "hibridan" jarkunsidon de Sveda Esperanto-Federacio, kiu komenciĝis je 14 h. En diversaj lokoj en la lando troviĝis partoprenantoj ĉeestante la kunsidon per

komputiloj aŭ saĝtelefonoj. En Stokholmo kaj Gotenburgo la partoprenantoj ariĝis en komuna ĉambro, kie ili povis sekvi la kunsidon per ekrano sur muro.

Andreas Nordström

Leginte la gazeton Göteborgs-Posten 6 marto 2024

En *Världens gång* – La Iro de la Mondo.

Temo: *Foririgu la timon per dancado!*

Anna Hellgren verkis la artikolon, mi, Siv, legis ĝin.

Anna Hellgren rakontas pri sia avino, kiu dum sia tuta vivo estis kuraĝa kaj vigla, vestis sin per buntkoloraj vestoj kaj grandaj ĉapeloj kaj ŝajne timis nenion – ĝis nun. Ŝi nun estas 80-jara kaj vizitis psikologon ĉar ŝi timegas fali. La psikologo diris: Foriru la timon per dancado!

La avo petis al la nepino: Helpu min dancigi avinon! La celo pri la danco estas malstreĉo. Kaj avo kaj avino dancis en la kuirejo. Avino

kuraĝe moviĝis, lasis siajn brakojn svingi laŭ la ritmo de sia plej ŝatata KD – "Johnny B. Goode" de Chuck Berry.

La nepino unue hezitis, sed baldaŭ ankaŭ ŝi malstreĉis kaj lasis la muzikon gvidi ŝin. Ankaŭ la nepino do povas profiti la sugeston de la psikologo, celita al ŝia avino.

Kuracistoj, psikologoj, fizioterapistoj k.a. nuntempe rekomendas al siaj pacientojn danci, promeni en arbaro, naĝi, kanti en

Ĥoro k.t.p. Fizika aktivado ankaŭ stimulas la cerbon kaj prokrastas la aĝigon.

Ĉu vi havas specialan sugeston pri aktiveco, por senti vin vigla, ĝoja kaj sana?

demandas al vi Siv

Dansa bort rädslan

Farmors hår gungar till musiken. Hon är över 80 år, men håret har samma svarta nyans som det hade när hon var fem. Det kan jag se på fotografierna som hänger på väggen. Kalopsen på spisen puttrar och ångan gör att köksfönstret immar något. Jag tänker att jag nog borde stänga av plattan snart. Farmor märker inget. Hon är upptagen med annat. De slitna tofflorna med hälinlägg slår i golvet medan hon hoppar runt på köksmattan. Farfar dansar bredvid med lugnare steg och svänger elegant runt i rummet.

Jag ser dem framför mig på 50- och 60-talet. Farmor med sitt svarta hår, röda läppstift och färgglada klänningar i Falun. Farfar välkammad på väg mot en lunchträff på Vasagatans Kometen i Göteborg. Jag ser honom framför mig i ett Göteborg som är både likt och olikt den stad jag lärt känna. Kometen har fortfarande mycket god schnitzel och jag äter lunch där ibland på farfars rekommendation. Och skylten från farfars pappas urmakeri finns kvar på Södra Hamngatan men lokalen innehåller inga klockor längre.

Tonerna som fyller köket nu är Chuck Berrys "Johnny B. Goode". Farmors val. De skrattar och vinkar menade mot mig att jag ska vara med och dansa. Katten Mollis drar bak öronen och sneglar skeptiskt på mig när jag börjar gunga lite fram och tillbaka.

"Dansa mer, vi måste stötta farmor!" ropar farfar.

Det är nämligen farmors psykolog som har gett henne i uppgift att dansa. Anledningen är att farmor har blivit rädd, något jag aldrig sett henne vara innan. I hela mitt liv har hon

alltid sagt precis vad hon tänker och tycker, vilket både har hjälpt och ibland stjälpt människor. Hon har burit stora hattar i alla möjliga färger och former som har fått de flesta att vända sig om på stan. Hon vill dessutom veta allt om nya emojis på sms och har älskat att dyka från den lilla flotten i alstersjön på sommaren.

Nu har farmor blivit rädd för första gången. Rädd för att ramla. Det började efter att hon fick problem med balansnerven och oron har inte släppt. Därför går hon i KBT hos en psykolog.

Det är denna psykolog som är orsaken till att farmor och farfar nu skuttar runt på köksgolvet varje kväll. Genom att dansa med hela kroppen och slänga med huvudet ska farmor släppa på kontrollen och rädslan för att ramla. Gärna till någon musik som gör det omöjligt för henne att sitta still: Chuck Berry.

Farmor berättade för mig en gång att hon aldrig haft en tanke på sin ålder förrän hon fyllde 80 år. Själv minns jag att jag reflekterade över min ålderdom när jag skulle fylla tio, hela två händer gammal. Till skillnad mot farmor har jag nog varit ganska rädd hittills i mitt liv. Ofta rädd för att misslyckas.

När jag gick över Drottningtorget här om veckan oroade jag mig för något som vanligt. Jag minns inte ens vad det var, men något som inte har hänt än var det i alla fall garanterat. Jag hade farmor i telefon och hon lyssnade fascinerat. Inte på mig, utan på ljuden av människor jag passerade eller bussar som stänkte upp vattenblandad snö på trottoaren.

”Vad duktig du är som kan gå och prata samtidigt. Du har väl broddar på skorna?” sa farmor.

Det hade jag inte.

Vi har olika rädslor, farmor och jag. Jag är rädd för att misslyckas och hon är numera rädd för att ramla. Nu dansar vi tillsammans i köket till rockmusik från 50--talet. Efter en stund släpper jag oron över hur mina danssteg ser ut eller om kalopsen kokar över och gör som farmor; slänger med huvudet och viftar med armarna. Jag säger inte att alla mina rädslor försvann där och då, men när

jag dansade med farmor och farfar tänkte jag att många rädslor faktiskt är onödiga. Ramla kommer jag göra, det är bara en tidsfråga den här vintern. Misslyckas kommer jag såklart också att göra. Det gör vi alla ibland. Det har farmor och farfar också gjort. Och nu skakar de av sig det i köket varje kväll till Chuck Berry. Testa ni med!

Anna Hallgren, Världens Gång

Även ett barnbarn kan ha nytta av tipset från farmors psykolog.

Solnedgång – Sunsubiro

de Renate Säfström

Smakprov från gårdagens ögongodis
tornfalk ryttlar högt i skyn
skatan har egen stund på sten
himla många gäss
och
en magisk solnedgång

Gustumaĵoj de la hieraŭa okulĝuo
turfalko atendente alte en la ĉielo
la hematopo havas sian propran momenton
sur ŝtono
multe da anseroj
kaj
magia sunsubiro

Finna arkitekto Alvar Aalto

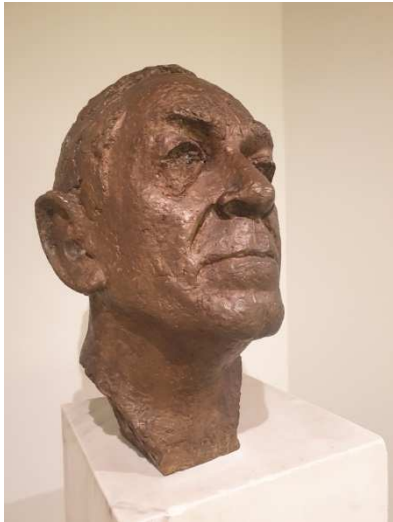
de Raita Pyhälä

La familia nomo "Aalto" signifas "ondo", eble tial arkitekto A. Aalto amuziĝis provante ondigi kelkajn siajn verkojn, ĉu el ligno, vitro aŭ betono. Ondaj linioj jen kaj jen vidiĝas en liaj konstruaĵoj, ekzemple en la plafono de la biblioteko de Viborgo.

La geedzoj Aino kaj Alvar Aalto helpis kaj influis unu la alian. Alvar ĉiam menciis la kunlaboron kun sia edzino. Ambaŭ estis arkitektoj sed ankaŭ dizajnistoj. Ili dizajnis ceramikaĵojn, lampojn, meblojn. Tre konataj estas la florbazo Aalto kaj la seĝo Aalto. La Ondo-florbazo daŭre aĉetebblas en pluraj koloroj, sed la plej multekosta kaj rara estas la ruĝa, ĉar ruĝa vitro postulas pli da tempo kaj scio de la vitristo. Aino kaj Alvar samopiniis pri la ideo de svedo Gregor Paulsson, kiu volis havigi al la aĉetantoj "vackrare vardagsvara" – pli belaj ĉiutagaj aĵoj por ĉies hejmo. Tri jarojn post la morto de Aino pro mamkancero Alvar edzinigis Elissan, kiu same estis arkitekto.

Alvar Aalto kiel studento ...

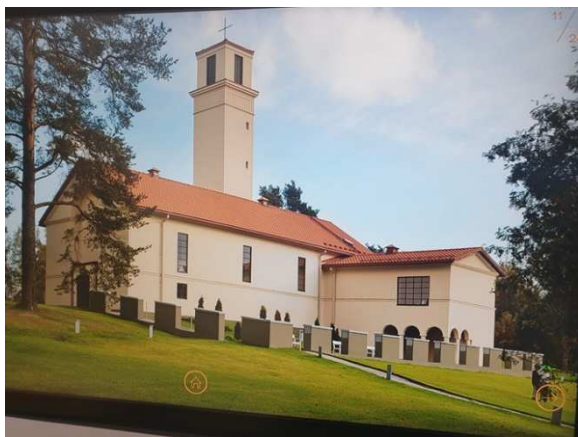

... kaj kiel skulpturo.

En la arkitektura flanko Alvar Aalto famas pro tio, ke li provis harmoniigi siajn konstruaĵojn kun ties ĉirkaŭaĵoj. Li ŝatis flugi per malgrandaj aviadiloj por larĝe vidi la ejon, kie lia konstruaĵo staros. Li atentis pri la topografio kaj vegetaĵo, precipe la arboj. Poste li volis mebligi kaj harmoniigi la enon de la domo ĝis la plej malgranda detalo. Por vidi liajn domojn, preĝejojn kaj kulturcentrojn serĉu fotojn per Google. En Helsingfors staras ekzemple Kulturhuset kaj Finlandia-huset, sed troviĝas konstruaĵoj de li ankaŭ en aliaj landoj de la mondo, ĝis Usono, Rusio, Bangladeŝo, sen forgesi Svedion.

Pli belaj ĉiutagaj objektoj – Vackrare vardagsvaror.

Politike A. Aalto subtenis la dekstrulojn en la Civitana Milito de Finnlando en 1918, sed dum sia longa vivo li eniris maldekstrulajn cirklojn artistajn. Ĝuste antaŭ la komenco de la milito kontraŭ Sovetio en 1939 la geedzoj Aalto vojaĝis al Usono por serĉi sekurecon, sed malgraŭ liaj militotimoj ili tamen revenis al Finnlando antaŭ ol la lasta konekto, Peĉengo, fermiĝis. Dum la milito en la 1940aj jaroj la finna ŝtato ne devigis la arkitekton partopreni en la bataloj.

La kariero de Aalto kulminis en la 1950aj jaroj. Li membris en les Congrès Internationaux d'Architecture Moderne kaj Finna Arkitekta Ligo. Turistoj nun vizitadas liajn muzeojn en Jyväskylä kaj Helsingfors kaj helpe de mapoj rondiras por vidi liajn konstruaĵojn. Krome, li planis ne nur unuopajn konstruaĵojn sed tutajn prikonstruotajn areojn. Li kreis modernismon kaj funkciismon por anstaŭigi romantikismon kaj klasikismon.

La Aalto-muzeo en Jyväskylä, www.alvaraalto.fi

Ĉiela enigmo: Angulo de la diametro de luno kaj suno

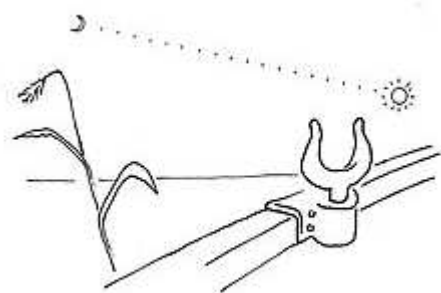
de Carl-Olof Selenius

Anguloj sur la ĉielo

”Kiom da gradoj super la horizonto estas la luno”, iu demandas, kaj vi etendas la brakon: Se inter la horizonto kaj la luno estas spacon por unu el viaj pugnoj, la respondo estas 10 gradoj, se necesas du pugnarĝoj: 20 gradoj. Tio estas praktika regulo.

Por taksu pli malgrandajn angulojn sur la ĉiela duonsfero, oni povas anstataŭe kompari ilin kun la diametro de la luno. Ĝi estas – same kiel la diametro de la suno – relative precize duonan gradon. Tiu fakto, ke ambaŭ estas tre proksimaj al 0,5 gradoj – ĉiam – estas memorinda afero. Do: Kiom granda estas tra la luna disko, same kiel tra la suna disko, tiom granda estas duongrado.

Enigmo: Je kioma distanco estas la suno de la lunarko? Skal-linioj estas desegnitaj inter la suno kaj la luno por helpi.

Solvo: Ĉirkaŭ 20 sunoj povus esti metitaj inter la suno kaj la luno. Tio estas markita per la skalo. Dudek duongradoj estas dek gradoj. Ili do estas dek gradojn dise. (Tiam oni strikte kalkulis inter la plej proksimaj randoj, do estos unu suno pli se oni kalkulas la distancon inter iliaj centroj – kio estas ankoraŭ proksime al 20.)

La esperantlingva versio de *Titta på himlen* estas nun preta. Uzu la ligilon:

https://eo.wikibooks.org/wiki/Rigardu_la_%C4%89ielon

Ĉiela enigmo: Birdo kaj ombro

Enigmo pri suno kaj luno

La luno estas nia plej proksima kosma najbaro. Nur la homfaritaj satelitoj, kosmoŝipoj en orbito ĉirkaŭ la tero, estas pli proksimaj. (Kaj la tero, kompreneble, sur kiu ni staras, estas treege proksima.) De la luno oni ofte vidas nur tiun flankon, kiun la suno lumigas, dum la ombroflanko aperas nur malklara aŭ tute ne.

Trovu kvar erarojn en ĉi tiu bildo de birdo staranta sur paliso:

Solvo

La jenaj aferoj estas malĝustaj sur la bildo:

1. La paliso sur kiu staras la birdo havas ombron sur la suna flanko.
2. La supra nubo havas ombron sur la suna flanko.
3. Stelo estas videbla kie estas la ombrita parto de la luno. (Tio estas kiel la emblemo sur la flago de Alĝerio. Vidu malsupre.) Ĉar la luno estas la plej proksima ĉiela korpo, la stelo ne povas aperi antaŭ la luno, kaj se ĝi estus malantaŭ ĝi, ĝi estus kaŝita kaj ne videbla. – La ĉiela korpo Luno estas sfera kaj ne havas truon en si, aŭ niĉon, tra kiu stelo povus esti videbla. Kio estas desegnita estas la lumigita duono, tiu videbla tra la blua brilo

de la aero; pri la alia duono, oni devas memori, ke ĝi estas tie.

4. La ombro de la luno ja estas sur la ĝusta flanko, sed ĉar la suno estas multe pli for ol la luno, kaj ĉar ŝajnas, ke la suno kaj la luno aperas proksimaj (nur duongradon distance), la sunlumo devas eniri sur la "dorso" de la luno, sur la flanko, kiun ni ne vidas. Tial ni povus vidi preskaŭ nur ombron – eble kun tre maldika lumigita rando sur la suna flanko, same kiel oni povas vidi maldikan lumigitan randon sur la brusto de la birdo. La luno do estu kiel gracilega rikoltito kaj ne kiel larĝa lunarko.

Bildoj de la flagoj de Turkio kaj Alĝerio. La flagmotivo de Turkio povus aperi sur la ĉielo dum tiu de Alĝerio devus esti konsiderata kiel nur kombino de emblem-elementoj.

Flago de Turkio.

Flago de Alĝerio.

/ Carl-Olof Selenius

El la esperanta versio de KOSMOS

Ole Terkelsen sendis la revuon. La origino estas skribita en la dana.

Zamenhof – la monda lingvo Martinus – la monda moralo

Zamenhof silentis pri sia propra persono, kaj eĉ la homoj plej proksimaj al li ne sciis pri lia religieco. Ili nur spertis lian kondutmanieron, li estis bonkora, pura, modesta, helpema, sindona, mirinde pacienca, li neniam impresis ofenda, ĉu en vortoj ĉu en agoj, kaj ĉiam estis simpatie aŭskultema al ĉiuj homoj.

Zamenhof – la monda lingvo

Martinus – la monda moralo

Elstarajn esperantistojn, kiuj eble en periodoj opoziciis lin aŭ kontraŭlaboris Esperanton, li laŭdis en siaj kongresaj paroladoj kaj dankis ilin pro la bonaj klopodoj, kiujn ili malgraŭ ĉio kontribuis al la Esperanta afero.

Al ĉiuj homoj – edzino, gefratoj, gefiloj, genevoj, amikoj, pacientoj – li ŝajnis esti sanktulo. En siaj malfacilaj horoj ili ĉiuj venis al li kaj petis lian konsilon.

"Li neniam pekis", diris malnova servistino pola, montrante lian portreton sub ŝia krucifikso sur la muro. Kiom da famuloj restis

grandaj en la okuloj de l' servantoj? (Edmond Privat, Vivo de Zamenhof).

Al la malgranda Ludoviko estis same kiel al H.C. Andersen: La patrino estis profunde religiema, kaj la patro estis ateisto. Ambaŭ infanoj komence estis religie tre kredantaj same kiel la patrino, sed iom post iom ili tenis sin pli racie, kaj sekve kritike, al la dogmoj de la katekismo. Ĉe Zamenhof tio evoluis ĝis tio ke li eĉ iĝis ateisto kaj frontis vivkrizon kun spleno, estante 15–16-jara.

Kelkajn jarojn poste li sentis sin, verŝajne intuicie, konvinkita pri la senmorteco de la animo kaj la ekzisto de Dio. Kiam Zamenhof mortis en 1917, 57-jara, li postlasis sur sia skribotablo kvar paĝojn kiuj estis la preparado de artikolo pri la senmorteco de la animo kaj priskribo de liaj propraj vivpercepto kaj religieco. Kiel dirite, li antaŭe ne parolis pri tio, sed sur la unua paĝo li skribis ke li nun sentas ke li devas fari tion. Li klarigas ke ĉio tio kion li nun skribos, naskiĝis en lia kapo jam antaŭ 40 jaroj, kiam li estis 16–18-jaraĝa.

Tiuj pensoj kiujn li havis pri reguleco en la naturo, pri senmorteco kaj Dio, restis esence senŝanĝaj poste.

La tri unuaj paĝoj enhavas enkondukon kun pluraj rezervoj kaj senkulpigoj, ĉar li antaŭvidis ke multaj raciaj esperantistoj ne ŝatos ĉi tiun religian konfesion, eĉ ke la kredantoj ĝin ne ŝatos, ĉar lia percepto estas tute alia ol tiu de la kredantoj.

Mortante li estis komencinta nur la kvaran paĝon, kaj tiu teksto finiĝas priskribante la vivokrizon kiun li travivis kiel 15–16-jarulo en sia ateisma periodo. Per tiu enkonduko finiĝas lia religia konfeso. Aparte tamen estis kelkaj notoj pri io nova, kion li travivis kiel 17-jarulo: "Mi eksentis ke eble morto ne estas malapero ...; ke ekzistas iaj leĝoj en la naturo ...; ke io min gardas al alta celo ...".

Lige kun sia laboro pri la internacia lingvo Zamenhof skribis en la frua poemo *Mia penso*, ke se liaj streboj ne plaĉos al la sorto, li preferos morti. – Imagu, tiel profunde tiu misio de la mondlingvo estis inokulita al la juna L. Zamenhof!

Tiel do ne estis la intenco de la Providenco ke la religia vivpercepto de Zamenhof publikigu, sed hodiaŭ ni ja povas konsoli nin per tio ke **Martinus** priskribis la evoluŝtupojn de la genio kun ĝia intuicia kaj universala percepto de la vivo, la naturo kaj la kosmo: **La religia evoluo de Zamenhof de infanaĝo kaj junaĝo**

ĝis matura aĝo pasis laŭ la sama ordo kiel tiu de la tuthomara evoluo, kiu trapasas unue kred-religian stadion, sekvatan de stadio racia, ateisma kaj materiisma, kaj fine atingas individuan, intuician kaj kosman religiecon.

9. Ĉu la juna Martinus publikigis sian religian percepton?

En sia libro *Ĉirkaŭ la naskiĝo de mia misio* Martinus skribas, ke lia propra religieco estis sekreto. Martinus: "Mi estis profunde religiema kaj havis pasian amon al Dio. Mi fizike ne povas memori eĉ unu tagon kiam mi ne preĝis al Dio. Sed tiu mia religieco estis mia sekreto, estis mia sanktaĵo. Jesuo estis mia plej granda idealo kaj gvidanto. Ĉe ĉiu dubo mi ĉiam starigis la demandon jene: kion farus Jesuo en la koncerna situacio? – Kaj la respondo ĉiam venis tuj." (*Ĉirkaŭ la naskiĝo de mia misio*, ĉap. 13).

Simile al tio Zamenhof iam diris en kongresa parolado al junaj kristanoj: "Mi estas nur hebrea homarano liberkreda; sed kio pli bela en la mondo ol plena sekvado al la instruo de Jesuo?" (Edmond Privat, *Vivo de Zamenhof*).

Martinus priskribas per jenaj vortoj la retenemon de evoluintaj homoj rakonti pri sia vivpercepto: "Ĉar la estuloj tie atingis nivelon, kie ili sentas grandan respekton aŭ toleremon al religiaj opinioj kaj konceptoj de aliaj estuloj malgraŭ tio, ke ili ja mem forevoluis de ili, oni neniam aŭdas ilin kritiki aŭ partopreni diskuton, kaj fakte tre malofte tiuj estuloj esprimas sin pri sia propra speciala koncepto pri la vivo krom post insista instigo, kaj nur en okazoj kiam tio eventuale havas la eblecon esti absolute utila.

*El libreto n-ro 14, La kreado de la konscio.
Traduko Jens Stengaard Larsen.*

Nur du el la 20 punktoj mi kunprenis.

/Siv

Abonu Eo-Kosmos kiel pdf-dosieron

Retpoŝte vi senpage povas aboni Eo-Kosmos kiel al kroĉitan pdf-dosieron. Sendu vian peton al la Esperanto-adreso de Martinus-Instituto: esperanto@martinus.dk.

Ĉi tie legeblas Kosmos-revuoj en ĉiuj haveblaj lingvoj:

<https://bc.pressmatrix.com/da/profiles/7e2b65761307/editions>

Printempaj revoj

de Tatyana Auderskaya, Ukrainio

Densiĝis krepusko. La kapoj sin klinis unu al la alia, la interparoloj fariĝis pli obtuzaj. Sed des pli arde brilis en malluma ĉambro nesatigebla brulanta malamo.

– Oni devas mortigi lin. Li ne devas vivi. Li ne rajtas vivi. Ne regu nin la persono, kiu ĉiuflanke superas nin.

– Jes, tio vere neelteneblas. Ĉiutage, ĉiuminute konscii, ke li reale estas supera: scias pli multe, pli rapide pensas, pli sukcese solvas la problemojn, kaj ĉiuj liaj solvoj estas ĝustaj! Ili gvidas al la venkoj, sed tiuj venkoj estas LIAJ!

– Kaj ni ne povas kundividi ilin! Ni ne farus, ne kondukus tiel, kiel li, kaj do ne povas senti nin venkintoj, kvankam ni servas al li. Li ne estas nia, kaj ni ne estas kun li. Liaj venkoj ne estas niaj venkoj.

– Li konstante humiligas min per la tuta sia vivo mem. Kial li sukcesas en ĉio? Kial oni amas lin, sed min ne? Li eĉ malamikojn pardonas, kaj ili transiras al lia flanko. Sed miaj malamikoj ja malamas min!

– Jes, jes! Ĝuste tion mi neniam pardonos al li. Mi scipovas batali, mi konas la malamon al la malamiko, kaj tiu malamo gvidas min en

batalo. Mi neniam kompatis iun, kaj oni ne kompatis min. Sed li – pardonas! Kaj venkas pli ofte, ol mi! Mi ne toleros tion!

– Kaj mi lin malamas pro tio, ke li povas pli multe, ol ordinara homoj en ordinara vivo. Kian rajton li havas esti supera? Rompi ĉiujn regulojn, stari super la amaso? Li povas samtempe legi, paroli kaj skribi, sed normala homo ne! Tio ne estas juste!

– Ankaŭ mi ne povas legi kaj paroli simultane. Kial li povas? Mi ne volas, ke ekzistu iu, kiu estu pli saĝa, pli lerta, pli prudenta, ol mi; ke iu povu kaj scipovu pli multe! Kaj se tia homo ekzistas – li ne ekzistu plu! Ne ekzistu iu pli dotita, pli perfekta, ol mi!

– Jes, vi ĉiuj pravas. La plej neeltenebla afero estas toleri la regadon de persono, kiu regas nin laŭmerite, laŭ siaj realaj avantaĝoj, kaj ni eĉ ne povas kontentigi nin per la kliŝoj kiel «Eĉ la Suno havas makulojn» kaj «Ajna homo estas neglektinda humila vermo». Jes, ni ĉiuj estas senbrilaj kaj senpovaj, sed ni multas! Ni povas ataki lin ĉiuj kune, kaj li mortu!

(Ĉiuj kune:) Li mortu!

Densiĝis krepusko. Estis vespero de la 14a de marto de 44a jaro a.K.

Kiu famulo mortis en la jaro 44 a. Kr? Ĉu li? Ĉu Julius Cæsar? En sveda televida programo, li estis rigardata tre prospera, sed gajnis siajn venkojn per tre kruelaj metodoj. Fine grupo, kiu volis protekti la republikon kontraŭ la diktatoro Cæsar, murdis lin en marto 44 a. Kr. Sed kiu estas la parolanto en la teksto?

demandas al vi /Siv

El Dulingva bulteno de la Albana Esperanto-Instituto

La Tagon de la Gepatra lingvo oni atentigis en Albanio. **Bardhyl Selimi** sendis la bultenon al ni.

Bildo farita de UEA.

El Vikipedio pri Albanio

Albanio estas lando kun netuŝitaj strandoj, montaj pejzaĝoj, tradicia kuirarto, arkeologiaj artefaktoj, unikaj tradicioj, malaltaj

prezoj kaj la sovaĝa etoso de la kamparo. La lando havas ampleksan arkeologian heredaĵon; ĝi estis parto de Antikva Grekio, la Romia Imperio kaj la Otomana Imperio ĝis sia unua sendependecdeklaro en 1912, iĝante reĝlando kaj poste komunista diktaturo antaŭ iĝi demokrata respubliko.

Albanio estas unu el nur kelkaj islamaj plimultaj nacioj en Eŭropo.

La bona klimata kondiĉo permesas turismajn agadojn sur la marbordo de aprilo ĝis oktobro. Por la resto de la jaro, ekzistas multaj cellokoj por amantoj de vintra turismo.

Sendita de Herman. D.

La origino de la Internacia Tago de la Gepatra Lingvo

Ne konfunzu ĝin kun "Eŭropa tago de lingvoj".

La Internacia Tago de la Gepatra Lingvo estis proklamita la 21-an de februaro 1999 je propono de la Unesko al la Unuiĝintaj Nacioj.

Unesko prunteprenis ĝin de Bangladeŝo kie en tiu tago en 1952 sep junuloj martiriĝis por denaska lingvo, la lingvaj rajtoj de la bengala.

Tiun tagon UNESKO celebras ĉiujare kun la nomo *Tago de la Patrina Lingvo* en siaj ses oficialaj lingvoj.

Homoj, kies denaska lingvo ne (aŭ ne sufiĉe) evoluis el la vidpunkto de terminologio kaj faklingvoj aŭ al kiuj oni ne donas la eblon utiligi sian denaskan lingvon kadre de edukado, trejnado, alirado de informoj aŭ interagado en sia laborloko, tendencas postresti.

Fonto:

<http://www.wefer-roehl.de/photos/bangladesh.htm>

Ŝahid Minar aŭ la martira monumento en Bangladeŝo, kiel memorigo al la viktimoj de la 21-a de februaro 1952 dum manifestacioj por la **Movado por bengala lingvo** (bengale: ভাষা আন্দোলন; Bhaŝa Andolon), celante lingvaj rajtojn por bengalparolantoj.

Har du gamla tidningsurklipp

som på något sätt handlar om esperanto i Sverige?

Kolla i så fall in hemsidan

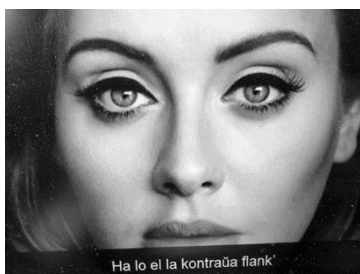
<http://biblioteko.esperanto.se> →

Tidningsurklipp, där man hittar tidningsurklipp som Sten Svenonius

skannat och jag lagt upp. Om du inte hittar dina tidningsurklipp där, kontakta Sten: esperantoagado@outlook.com som gärna vill komplettera samlingen. *Andreas*

Kantistinoj, kiuj kantas esperante

Vanda Haughton atentigis nin ke troviĝas trezoroj de esperanta muziko Interrete. Dankon Vanda! Bonas ke ankaŭ troviĝas subtekstoj!

El Interreto:

**Cristina
CASELLA**

(naskiĝis en
1984) estas itala
kantistino kaj

esperantistino. Ŝi naskiĝis en suda Italio kaj loĝas en Romo, kie ŝi magistriĝis pri komunikado kaj nun okupiĝas ankaŭ pri esplorado en la krimologia fako.

En la jaroj 2017 kaj 2020, ŝi publikigis ĉe Youtube esperantlingvajn versiojn de 7 kantoj de Adele, Katy Perry, Pink, Lady Gaga kaj Lewis Capaldi, ĉiuj tradukitaj de Roberto Pigro. Inter tiuj ĉi kantoj, Ha lo (Hello) de

Adele fariĝis plej populara. En aŭgusto 2023, la koncerna filmeto ĉe Youtube havis jam pli ol 623 000 spektantojn, kio estas rekordo inter esperantaj videoj.

En la Esperanto-movado ŝi konatiĝis krome kiel korespondanto de Monato en Italio. Ekde 2016, ŝi publikigis multajn artikolojn en tiu internacia magazino, precipe pri sia hejmlando kaj pri scienco.

En la Universala Kongreso **2018** en Lisbono, ŝi ricevis Diplomon pri elstara arta agado de UEA "pro la elstara kontribuo al la muzika Esperanto-kulturo, kiel kantisto de pluraj mondscale konataj nuntempaj kantoj, tradukitaj al Esperanto, kies videoj furoras ĉe Youtube kaj sociaj retoj".

Kantoj de Cristina Casella

Ha Lo: <https://www.youtube.com/watch?v=exIDp2vIkMw>

Someone you loved (Lewis Capaldi) - Esperanto version:

<https://www.youtube.com/watch?v=9vRKsPR1sRc>

Rimarku: La du unuaj bildoj ne estas pri Christina Cassella, sed pri du kantistoj, kiuj kantas siajn kantojn – Adele kaj Lewis. Ili troviĝas sur la videoj. Malsupre bildo de Christina Casella.

La vivo rozas (Edith Piaf) – Joëlle Rabu – Esperanto music

El Interreto: **Joëlle Rabu** naskiĝis en 1958 en Winnipeg, post ke ŝiaj gepatroj enmigris el Francio. Ŝi elkreskis en Courtenay, Vancouver Island.

Kiam ŝi estis 16-jara, ŝi dum tri jaroj ĉirkairis kun amiko por sperti la kulturojn kaj lingvojn de la tuta mondo. Ŝi revenis por labori en la familia turista entrepreno, ĝis ŝia frato instigis ŝin serioze okupiĝi pri kantado: Li prezentis ŝin al Ray Michal, la direktoro de la Urba staĝo de Vancouver. Ŝia debuto en 1983 en la muzikalo Piaf, ŝiaj kantoj kaj amoj faris ŝin konata por pli granda publiko. La muzikalo iris dum la tuta jaro. La plej longa tempo en la historio de muzikaloj en Vancouver.

Se vi serĉas pliajn esperantokantojn, vi trovos plurajn per:

www.youtube.com/@esperantlingvajkantojkunsu8583

Agrablan aŭskultadon kaj dankon al Vanda!

/Siv

La vojo, kanto farita de L.L. Zamenhof

La vojo | Originala kanto en Esperanto – YouTube
<https://www.youtube.com/watch?v=lmofzCwve9I>

Tra densa mallumo briletas la celo,
al kiu kuraĝe ni iras.

Simile al stelo en nokta ĉielo
al ni la direkton ĝi diras

Kaj min ne timigas la noktaj fantomoj
nek batoj de l'sortoj, nek moko de
l'homoj
ĉar klara kaj rekta kaj tre difinita
ĝi estas, la voj' elektita.

Nur rekte, kuraĝe kaj ne flankiĝante
Ni iru la vojon celitan!

Eĉ guto malgranda, konstante frapante
Traboras la monton granitan

L'espero, l' obstino kaj la pacienco
ĝen estas la signoj, per kies potenco
ni paŝo post paŝo, post longa laboro,
atingos la celon en gloro.

Ni semas kaj semas, neniam laciĝos
pri l'tempoj esontaj pensante,
Cent semoj perdiĝas, mil semoj perdiĝas
ni semas kaj semas konstante

"Ho ĉesu!" mokante la homoj admonas
"Ne ĉesu, ne ĉesu!" en kor' al ni sonas
"Obstine antaŭen! La nepoj vin benos
se vi pacience eltenos."

≡Aprilaj ŝercoj≡

La kutimo de aprilaj ŝercoj devenas de la mezo de la 17-a jarcento. Oni ofte uzis rimojn kaj infanrimojn.

La trompita homo povus esti sendita en diversajn misiojn: Al ĉarpentista metilernanto oni povus diri: – "Iru aĉeti vid-angulilon kaj iom da najla oleo!" (*malfacile tradukebla*).

En 1742, "aprila noto" estis sendita al paroĥanaro en Västergötland. Ĝi diris, ke la diservo komenciĝos pli frue ol kutime. Kiam la ŝerco malkaŝiĝis, estis granda indigno inter la eklezianoj, kiuj senbezone staris kaj malvarmis.

Dum la 20-a jarcento, amaskomunikiloj multe partoprenis en la ŝercado, sed jam en 1840 la Evening Standard en Londono havis anoncon pri azenekspozicio en la periferio de la grandurbo. Multaj iris tien kaj vane serĉis azenojn, ĝis ili komprenis, ke ili mem estas la azenoj.

En 2008, la loka trafiko de Stokholmo havis ŝercon pri pantofloj. Ili estos malpermesitaj ĉar ili generis statikan elektron kaj minacis haltigi la biletsistemon.

Göteborgs-Posten enfokusigis la knaritajn italajn tramojn. Nun oni trovis solvon por eviti la bruon. "Post profunda esploro, Spårvägen nun trovis solvon al la problemo: hispanaj arbarhelikoj".

La helikoj estus uzotaj kiel lubrikaĵo. Sed estis zorgo pri kiel akiri tiom da helikoj kiom necesas.

Seden med aprilskämt går tillbaka till 1600-talets mitt. Rim och ramsor användes ofta.

Den lurade kunde skickas ut på olika uppdrag: Till en snickarlärling kunde man säga: – "Gå och köp en synvinkel och lite spikolja!"

April! April!

1742 sändes en "aprilsedel" ut till en församling i Västergötland. Där stod det att gudstjänsten skulle börja tidigare än vanligt. Då skämtet avslöjades blev det stor förargelse bland kyrkobesökarna, som stått och frusit i onödan.

Under 1900-talet har medierna tagit hade stor del i skämtandet, men redan 1840 hade Evening Standard i London en annons om åsnevisning i utkanten av staden. Många åkte dit och letade förgäves efter åsnor tills de förstod att det var de själva som var åsnorna.

2008 hade Stockholms lokaltrafik ett skämt om foppatofflor. De skulle förbjudas då de alstrade statisk elektricitet och hotade att slå ut biljettsystemet

Göteborgs-Postens aprilskämt 2013 fokuserade på de gnisslande italienska spårvagnarna. Nu hade man kommit på lösningen för att slippa oljudet. "Efter en gedigen utredning har nu Spårvägen hittat en lösning på problemet: spanska skogssniglar".

Sniglarna skulle användas som smörjmedel. Men fanns en oro över hur man skulle få tag på så många sniglar som det behövdes.

Vinoteket åker runt i stan, medan Chalmers tekniska högskola lägger ut ledningar åt olika

La vinbutiko ĉirkaŭiras la urbon, dum kiam Chalmers Universitato de Teknologio aranĝas tubojn disen en la grandurbo por faciligi alkoholliveraĵojn.

2016: Vi povas facile fari vian propran bieron: Sodaj tablojdoj de Carlsbergs Bryggeri (bierfarejo) estus metitaj en akvon, kiu iĝas bongusta biero.

Hodiaŭ, mi pensas, ke homoj estas laciĝis pri la aprilaj ŝercoj. Estas tiom da falsaj novaĵoj, ke vi povas amuziĝi provante trapenetri ilin...

/Siv

håll i staden för att underlätta spritleveranserna.

2016: Enkelt kan man själv tillverka sitt öl: Brustabletter från Carlsbergs Bryggeri läggs i vatten, som blir till välsmakande öl.

Idag tror jag man är trött på aprilskämt. Det finns ju så mycket fake news man kan roa sig med att försöka genomskåda. /Siv

Oni enŝovas roztigon en terpomon kaj vidu, kio okazos semajnon poste! Man sticker in en rosstjälk i en potatis och se vad som händer en vecka senare!

Oni enŝovas roztigon en terpomon kaj vidu, kio okazos semajnon poste! Nekredeble!

Transformu unu rozon en tutan rozarbeton baldaŭ!

Bela florbukedo sur la kuireja tablo povas heligi la plej nuban tagon, ĉu ne? Bedaŭrinde, floroj estas sufiĉe multekostaj, precipe se vi devas forĵeti ilin post nur kelkaj tagoj.

Sed helpe de la lertaĵo, kiun ni hodiaŭ dividas, vi povas kreskigi vian propran belan florbukedon!

/Siv

Man sticker in en rosstjälk i en potatis och se vad som händer en vecka senare! Otroligt!

Förvandla en ros till en hel rosenbuske på nolltid!

En vacker blombukett på köksbordet kan förgylla den mest molniga dag, eller hur? Tyvärr är det ganska dyrt med blommor, särskilt med tanke på att man tvingas kasta dem efter bara några dagar.

Men med hjälp av knepet vi delar med oss av idag, kan du odla din egen vackra blombukett!

/Siv

El la fejsbuko de Jan Hellström

Från Jan Hellströms facebook

La 18/3 okazis promeno en Älvängen, Harestad kun aprezita vizito al bona amiko kaj birda koncerto de ruĝakselaj turdoj.

Ankaŭ tamburanta granda buntpego, du furaĝantaj longvostaj paruoj kaj prova kanto de ĵusalveninta ĉifĉafo (filoskopo).

Den 18/3 blev det en promenad i Älvängen, Harestad med ett uppskattat besök hos en god vän och fågelkonsert av rödvingetrastar.

Dessutom en trummande större hackspett, två födosökande stjärtmesar och en trevande sång från en nyanländ gransångare.

Estus interese scii kiuj birdoj vizitis ĉi tiujn arbojn dum ĝia vivo.

Kelkaj bildoj de 23/2 2017 Okcidentssvedie

Skulle varit intressant att veta vilka fåglar som besökt dessa träd under deras livstid.

Några bilder från 23/3 2017 i Västsverige

Tusilago ĉe Göta Rivero – Tusilago vid Göta Älv

"Akcipitra strigo"
(*Surnia ulula*) –
Hökuggla

Kvar arbarstrigidoj, ringumitaj – Fyra
kattuggleungar ringmärkta

Serĉado por ludanta arbalaŭdo sur la
senarba montego. – Spaning efter
spelande trädlärka på kalfjället.

